

ВІСНИК ЦЕНТРУ

Наглядова рада розглянула звіт про діяльність МЦПД

23 листопада відбулося чергове засідання Наглядової ради Міжнародного центру перспективних досліджень, на якому було представлено звіт директора МЦПД пані Віри Нанівської про діяльність Центру протягом травня-листопада 2002 року. Пропонуємо ознайомитися із основними положеннями цього звіту та пропозиціями Наглядової ради щодо подальшої діяльності Центру

У звіті за травень-жовтень 2002 року тематичний акцент було зроблено на посилення ролі МЦПД як ресурсного центру аналізу політики і передачі знань, навичок та стандартів організації роботи незалежного дослідницького центру на пострадянському просторі:

- підготовлено для публікації в бюлетені "Перспективні дослідження" аналітична записка щодо участі МЦПД у розвитку публічної політики в Україні;
- підготовлено та надруковано "Посібник з участі громадськості", в якому детально описано методологію залучення громадян до процесів прийняття рішень на місцевому рівні;
- завершено підготовку посібника для навчання представників органів місцевого самоврядування з основ аналізу політики та принципів розробки документів політики;
- підготовлено пакети зразків документів щодо аналізу політики, які використовують або розроблені в МЦПД;
- проведено серію презентацій досвіду Центру як посттоталітарного аналітичного центру для представників Фонду Сорос-Киргизстан, українських НДО, представника НДО з Афганістану;
- проведено консультації з питань інституційного розвитку для аналітичних центрів Казахстану;
- підготовлено методичні рекомендації щодо проведення тендеру на створення мережі аналітичних центрів для Фонду "Відродження";
- в межах проекту "Голос громадськості" МЦПД здійснив серію навчальних семінарів для представників східноукраїнських регіональних НДО з питань проведення незалежних досліджень та методів співпраці з представниками місцевої влади;
- МЦПД сприяє імплементації ідеї щодо створення у місті Куп'янську ресурсного

центру для коаліцій громадських організацій, який буде надавати інформаційну, методичну та технічну допомогу не лише вже існуючим членам коаліції, але й бізнес-асоціаціям, окремим ініціативним групам мешканців, та функціонуватиме як додатковий канал співпраці влади та громадян.

У 2003 році МЦПД планує розвивати власну діяльність за такими напрямками:

- вдосконалювати діяльність МЦПД як ресурсного центру та сприяти створенню ресурсних центрів за межами країни (Киргизстан, Казахстан, Афганістан);
 - реалізувати спільні регіональні проекти з неурядовими організаціями;
 - ефективніше використовувати наявний потенціал та збільшити обсяг суспільного продукту;
 - активно працювати на міжнародному консультативному ринку.
- Члени Наглядової ради виступили із наступними пропозиціями:
- МЦПД має посилити свою роль та розширити діяльність на міжнародній арені шляхом вступу до міжнародних мереж дослідницьких і навчальних організацій та розвитку співробітництва з іноземними дослідницькими компаніями для обміну досвідом і залучення у великі міжнародні проекти;
 - розширити співпрацю із Міністерством закордонних справ з метою представлення інтересів України на міжнародному рівні, надання міжнародним організаціям більш точної інформації про Україну, що дозволить підвищити обізнаність світової громадськості та підвищити її позиції у міжнародних рейтингах;
 - приділити увагу дослідженням ефективності використання в Україні міжнародної технічної допомоги та дослідити яка технічна допомога може бути ефективною і чому. ■

Боротьба з бідністю: спадщина ХХ століття, що стала викликом для урядів нової ери

Минулого тижня вийшло з друку нове число бюлетеню "Государственное управление в переходных экономиках" (російськомовної версії публікації *Local Government Brief*), що його видає Міжнародний центр перспективних досліджень на замовлення Програми Інституту відкритого суспільства "Ініціатива реформування місцевого самоврядування та державних послуг" (LGI). У цьому числі бюлетеню розглянуто проблеми бідності у країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЕ), Закавказзя та Середньої Азії

У країнах колишнього соціалістичного блоку роки сподівань на краще майбутнє перетворились на роки ледве не тотальної бідності. Хоча недавні реформи і дають підстави для оптимізму, бідні люди починають втрачати віру в можливість покращити власне матеріальне становище. Автори, які брали участь у створенні нового числа публікації, ґрунтовно розглядають проблему бідності, як у регіональному, так і у концептуальному розрізі.

Методи боротьби з бідністю

Дуже часто у дослідженнях рівень бідності вимірюють виключно шляхом оцінки грошових доходів населення з подальшим порівнянням їх з умовною межею бідності, але така практика є надто спрощеною і не враховує всі регіональні відмінності. Бідність є дуже складним, багатовимірним явищем: під час оцінки бідності необхідно так само враховувати і її нематеріальні, наприклад, гуманітарні, прояви. В новому числі публікації представлено цікавий матеріал щодо практики та основних методів вимірювання зазначеного явища, а також розглядаються різні підходи до поставленого питання: абсолютний та відносний, об'єктивний та суб'єктивний, одно- та багатоплановий. →

Наглядова рада МЦПД: Джим Баун, Євген Бершеда, В'ячеслав Брюховецький, Мирон Василик, Богдан Гаврилишин, Анатолій Гальчинський, Станіслав Довгий, Марек Дабровскі, Юрій Єхануров, Ярослав Кінах, Анатолій Максюта, Стефан Мейсі, Віталій Мельничук, Ігор Мітюков, Світлана Огаркова, Стюарт Паперін, Сергій Романюк, Валентин Симоненко, Алекс Сундаков, Джон Тедстром, Сергій Тігішко, Олександр Чалий, Ігор Шуило, Віктор Ющенко, Наталя Яковенко

Боротьба з бідністю... (продовження)

Автори матеріалу пропонують такий базовий інструментарій державної політики щодо оцінки бідності:

• **“Портрет” бідності.** Збір інформації про основні факти бідності в країні, оцінка структури бідності за різними соціальними групами та територіями.

• **Вимірювання нерівності.** Здійснюється формальними методами, наприклад, з використанням індексів Джіні, Тайля або іншої методики.

• **Оцінка глибини бідності.** Оцінюється не лише абсолютна кількість людей, що живуть поза межею бідності, а й проводиться оцінка того, наскільки “далеко” вони знаходяться від цієї норми. Такий аналіз дає змогу відповісти на питання чи можуть невеликі державні субсидії призвести до бажаних поліпшень, чи урядові варто застосовувати інші стратегії боротьби з бідністю.

В цьому числі здійснено спробу звести в єдине ціле інформацію про різноманітні заходи боротьби з бідністю, провести їх аналіз та класифікацію.

Виявляється, існує декілька класифікацій щодо ініціатив боротьби з бідністю, певною мірою, внаслідок недостатньої координації дій різних міжнародних агентцій з розвитку.

Автори пропонують застосовувати таку класифікацію напрямків:

- політика стимулювання економічного зростання;
- політика підвищення соціальної безпеки;
- політика зростання людського капіталу;
- політика зростання соціального капіталу.

Політика стимулювання економічного зростання

В основі політики стимулювання економічного зростання лежить теза: підвищення загального багатства нації збільшує матеріальне становище окремих індивідів. Основними урядовими ініціативами в рамках цієї політики можуть бути:

- стимулювання надходження до економіки ефективних приватних інвестицій;

- розвиток ринкового середовища;
- обмеження державних витрат.

Слід зауважити, що сьогодні цей напрям боротьби з бідністю досить часто є об'єктом критики. Противники такого підходу вважають, що значну частку благ від економічного зростання отримують не бідні, а багаті люди — отже, зростає соціальна нерівність. Але нещодавно проведене економістами Світового банку дослідження свідчить про те, що у країнах ЦСЄ та інших колишніх республіках СРСР така тенденція не обов'язково підтверджується. Навпаки, тут економічне зростання на початкових етапах зменшує нерівність.

Політика підвищення соціальної безпеки

Заходи у межах цієї політики можна назвати “закріплюючими”: вони допомагають зберегти надбання, передбачені попередньою групою ініціатив. Сюди відносять:

- пенсійну політику;
- політику щодо непрацездатного населення;
- організацію соціальних фондів;
- системи соціального забезпечення.

Політика щодо зростання людського капіталу

Нажаль, прислів'я “краще бути бідним, але здоровим...” дуже часто не має реальних підтверджень. Бідні, через нестачу коштів, не можуть повноцінно дбати про своє здоров'я. Тому політика щодо охорони здоров'я населення є однією із складових державної боротьби та запобігання бідності. В рамках такої політики основними заходами є:

- забезпечення доступу бідних до послуг державної системи охорони здоров'я;
- розширення такого доступу та підвищення якості цих послуг;
- уникнення високих витрат бідних на охорону здоров'я.

Другим напрямком розвитку людського капіталу бідних є освітня політика держави, оскільки рівень освіти є одним з основних факторів бідності. Витрати на розвиток освіченості бідних — це

інвестиції у їх багате майбутнє. Політика держави у цій сфері має охоплювати три взаємодоповнюючі напрямки:

- збільшення обсягів надання освітніх послуг;
- підвищення якості освітніх послуг;
- стимулювання попиту на освітні послуги.

Політика зростання соціального капіталу

У світовій практиці поняття соціального капіталу для оцінки проблем бідності почало використовуватися зовсім недавно. Соціальний капітал базується на взаємовідносинах індивідів та окремих соціальних груп і, у розрізі бідності, він дуже тісно пов'язаний з проблемою виключення певних осіб (прошарків) із суспільного життя. За таких умов їхні можливості отримувати вигоди від економічного зростання та державної політики різко скорочуються. Однією з таких напівізоляваних соціальних груп у країнах ЦСЄ є, наприклад, цигани.

У даному числі публікації читач може знайти багато корисної статистичної інформації, яка стане у пригоді при аналізі проблем бідності, а також низку інформаційно-аналітичних матеріалів щодо стану бідності та спроби вирішення цієї проблеми в окремих країнах колишнього соціалістичного табору. ■

Якщо Ви хочете постійно отримувати бюлетень “Государственное управление в переходных экономиках”, просимо заповнити реєстраційну форму на нашому веб-сайті:
www.icps.kiev.ua/rus/subscription.html

“Вісник Центру” є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо Ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетню, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua. Редактор “Вісника Центру” Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), т.: (044)236-4477. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Передплатіть пакет публікацій “Економічні дослідження” на 2003 рік!

Центр пропонує передплатити на 2003 рік пакет “Економічні дослідження”, до якого входять такі публікації:

- “Квартальні передбачення” (щоквартальний огляд та прогноз розвитку економіки України; передплатники також отримуватимуть резюме оновленого прогнозу перед його оприлюдненням);
- “Нове економічне законодавство” (щорічний огляд законодавчих змін, важливих для провадження бізнесу в Україні);
- “Перспективні дослідження” (дослідження найважливіших проблем державної політики);
- “Споживчі настрої” (щоквартальне дослідження очікувань домашніх господарств);

- “Економічна статистика” (таблиця щомісячних статистичних даних, важливих для провадження бізнесу в Україні);

- “Вісник Центру” (щотижневий бюлетень з інформацією про поточні дослідження та проекти Центру).

Передплатники пакету публікацій Центру мають право звертатися за консультаціями до наших експертів, а також можуть брати участь у семінарах та конференціях, що їх організовує Центр.

Детальнішу інформацію про умови передплати публікацій Центру можна отримати в Євгенії Єгорової, координатора публікацій (тел. (044) 236-5464, e-mail: marketing@icps.kiev.ua). Оформити заявку на отримання публікацій Центру можна також через веб-сторінку: www.icps.kiev.ua/ukr/subscription.html.